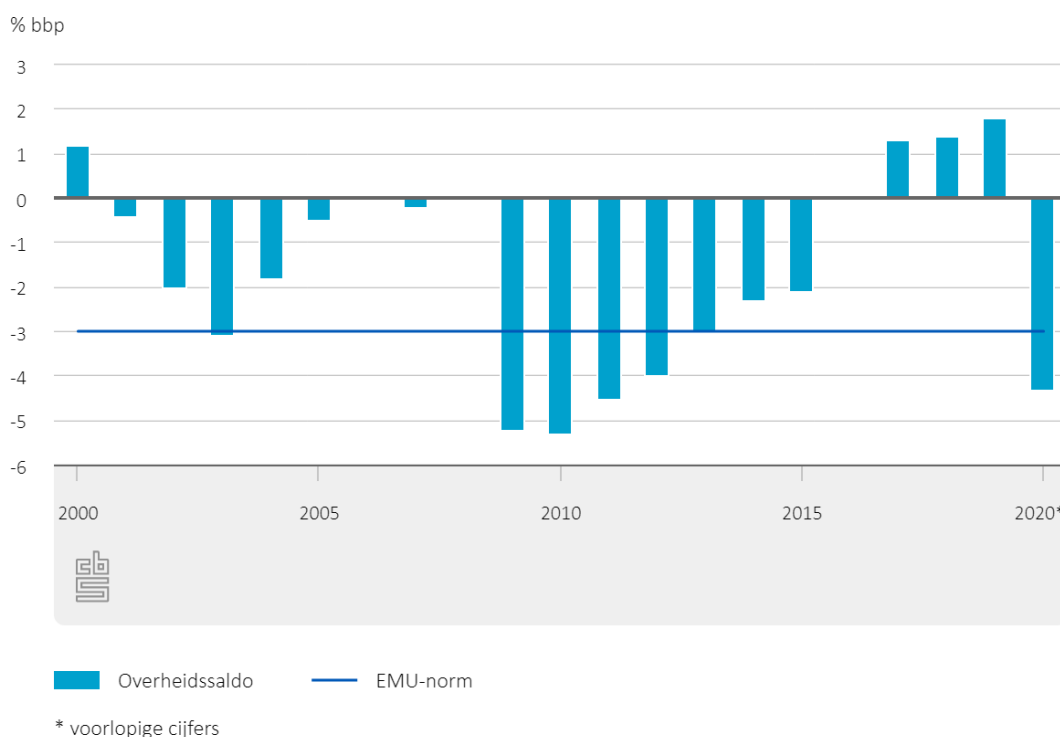

Overheidstekort over 2020 uitgekomen op 34 miljard euro

De coronacrisis heeft een enorme bres geslagen in de Nederlandse overheidsfinanciën. Realiseerde de overheid over 2019 nog een overschot van ruim 14 miljard euro, over 2020 kwam de overheid 34 miljard euro tekort. Dit komt overeen met 4,3 procent van het bruto binnenlands product (bbp). De schuld nam in één jaar met 40 miljard euro toe, tot 435 miljard euro, oftewel 54,5 procent van het bbp. Dit meldt het CBS op basis van nieuwe voorlopige cijfers over de overheidsfinanciën.

Het overheidssaldo en de overheidsschuld zijn de belangrijkste indicatoren voor de toestand van de overheidsfinanciën <Overheidssaldo en overheidsschuld>. De Europese normen <Europese schuldnorm en buitensporige-tekortenprocedure> hiervoor zijn een maximaal tekort van 3 procent en een maximale schuld van 60 procent van het bbp. Het tekort over 2020 is hoger dan de norm, terwijl de schuld onder de norm is gebleven <Officiële raming>. Door de uitzonderlijke omstandigheden heeft de Europese Commissie de Europese begrotingsregels echter tijdelijk opgeschort.

Overheidssaldo

Uitgaven met 44 miljard euro gestegen

De overheid <Overheid> heeft in 2020 ruim 384 miljard euro uitgegeven. Hiermee waren de uitgaven 44 miljard euro hoger dan een jaar eerder.

Van de uitgavenstijging kwam 30 miljard euro door subsidies aan bedrijven en instellingen. Ongeveer de helft hiervan betreft de loonsubsidies verstrekt vanuit de tijdelijke noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid (NOW). Andere grote tijdelijke subsidieregelingen in verband met de coronacrisis waren continuïteitsbijdragen aan bedrijven en instellingen in de zorg, de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO), de tegemoetkoming vaste lasten (TVL), de beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer, en de overheidsfinanciering van de zorgbonus die werkgevers aan zorgpersoneel hebben verstrekt.

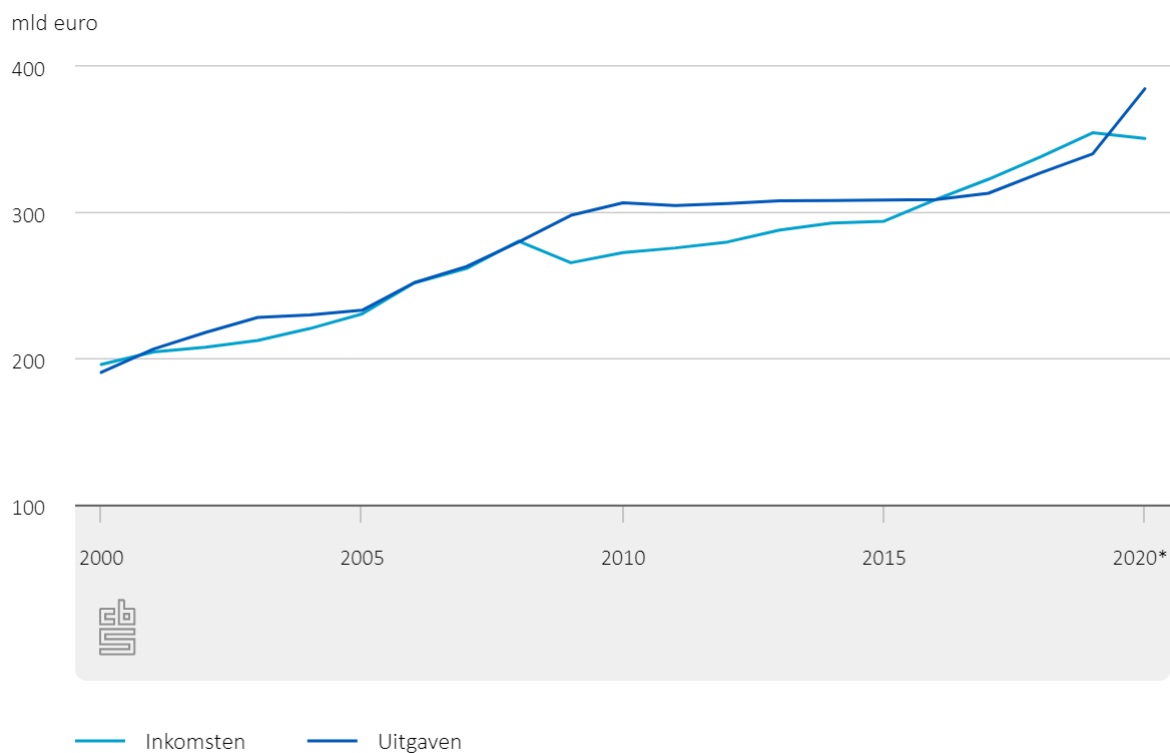
Door de tijdelijke subsidies bleef veel personeel van bedrijven en instellingen ondanks de crisis in dienst. De toename van de uitkeringslasten over 2020 was mede daardoor beperkt. Deze lasten namen wel met ruim 4 miljard euro toe, maar zij waren in beperkte mate aan corona te wijten. Iets minder dan de helft was het gevolg van hogere AOW-lasten. Bijna een derde van de toename van uitkeringslasten kwam door hogere uitgaven van het Rijk aan toeslagen, zoals voor zorg en kinderen. Bijstandsuitkeringen droegen gering bij aan de hogere uitkeringslasten.

Inkomsten ondanks crisis redelijk op peil gebleven

De overheid zag haar inkomsten over 2020 met 4 miljard euro dalen tot 350 miljard euro. Inkomsten uit vermogen zoals rente en dividend daalden relatief sterk met ruim 2 miljard euro. Door de coronacrisis keerden overheidsbedrijven minder dividend uit. Ook drukte het aanmerkelijk belang van de Staat in Air France-KLM de inkomsten uit vermogen; het verlies van Air France-KLM over 2020 is voor bijna 1 miljard euro toegerekend aan de Staat. De inkomsten uit vermogen maken nu nog maar 1 procent uit van het totaal van overheidsinkomsten. Tien jaar geleden was dit nog boven de 5 procent. De belangrijkste oorzaak van deze daling is het opdrogen van de aardgasbaten.

De belasting- en premieopbrengsten over 2020 daalden met bijna 2 miljard euro, oftewel 0,5 procent ten opzichte van een jaar eerder. Vergeleken met de sterke economische krimp valt deze daling mee. Oorzaak van de relatieve kleine daling zijn de overheidssubsidies, waarvan het geld via belastingen en premies weer gedeeltelijk terug in de schatkist rolt. Zo nam de loon- en inkomstenheffing over 2020 toe. Daarentegen namen de opbrengsten van de vennootschapsbelasting af. Dit kwam deels doordat de Belastingdienst in 2019 hogere voorlopige aanslagen heeft opgelegd. Hierdoor is in 2020 minder over een jaar eerder geïnd dan in 2019. De btw-opbrengsten over 2020 bleven nagenoeg stabiel ten opzichte van een jaar eerder.

Inkomsten en uitgaven overheid

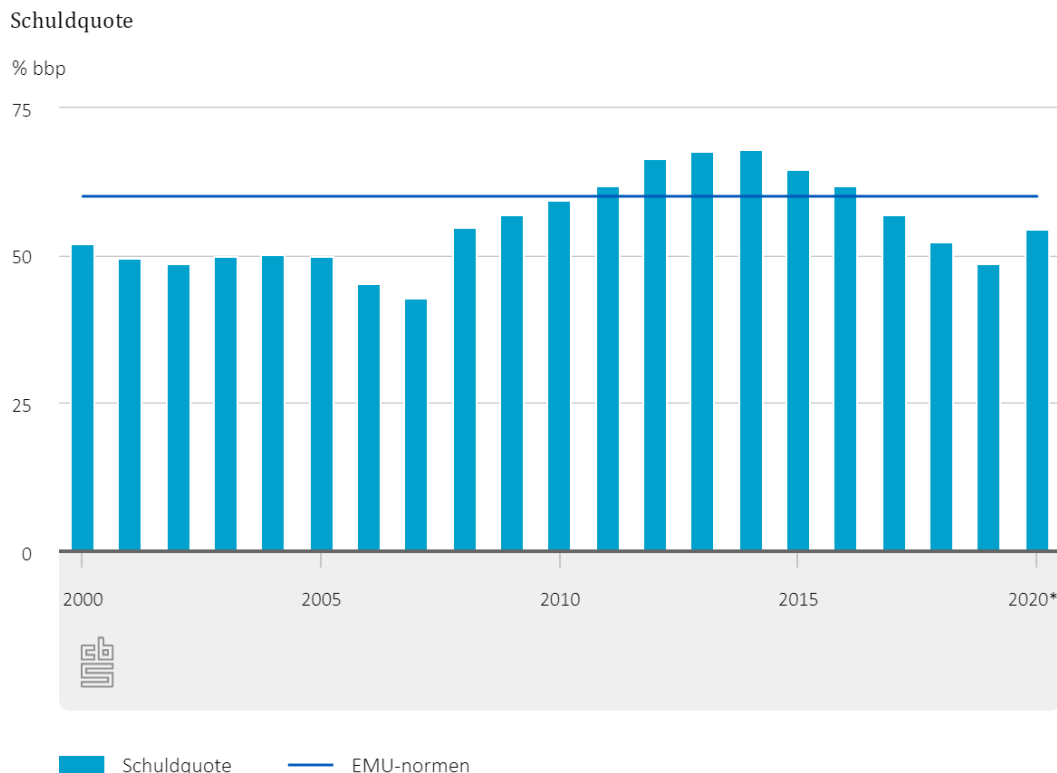

* voorlopige cijfers

Schuld met 40 miljard euro gestegen

Door het forse tekort steeg de overheidsschuld in 2020 met 40 miljard euro, tot 435 miljard euro. Deze toename komt voornamelijk door de financiering van het tekort van 34 miljard euro. Ook kwam er minder geld in de staatskas door het verleende uitstel van betaling van belastingen, één van de coronasteunmaatregelen van het kabinet. Daardoor moest de Staat extra lenen. Anderzijds had de overheid nog niet alle subsidies als gevolg van de coronacrisis uitgekeerd. Dat heeft de schuldtoename gedempt. Samen met andere vooruitbetalingen en ontvangsten dan wel uitgestelde betalingen en ontvangsten hebben zij per saldo tot 8 miljard euro extra financiering geleid.

De schuldquote <Schuldquote> kwam eind 2020 uit op 54,5 procent. Dit is bijna 6 procentpunt hoger dan eind 2019. De hoogste schuldquote in de laatste 20 jaar werd eind 2014 bereikt, met 67,9 procentpunt.

Bron:

- StatLine, Overheidsfinanciën; kerncijfers
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84114NED/table?dl=350E3>
- Meer details over de Nederlandse overheidsfinanciën:
<https://www.cbs.nl/nl-nl/economie/overheid-en-politiek>

Keywords: overheidsfinanciën, overheidstekort, overheidsschuld

Summary: De overheid realiseerde over 2020 een tekort van 4,3 procent van het bbp. De uitgaven namen sterk toe door de coronasteunmaatregelen van het kabinet, de inkomsten daalden licht. De schuld van de overheid is eind 2020 uitgekomen op 54,5 procent van het bbp.

Technische toelichting / Links

Overheidssaldo en overheidsschuld

Het overheidssaldo (ook wel EMU-saldo genoemd) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid. Inkomsten en uitgaven worden daarbij geboekt in het jaar dat economische waarde tot stand komt, gewijzigd wordt of verloren gaat, of wanneer een recht dan wel verplichting ontstaat, veranderd wordt of wordt geannuleerd. Zijn er meer uitgaven dan inkomsten, dan spreekt men ook wel van 'het overheidstekort' of 'het begrotingstekort'.

De overheidsschuld (ook wel EMU-schuld genoemd) is de schuld van de overheid gewaardeerd tegen nominale waarde (niet op marktwaarde). De zogenaamde handelskredieten en transitorische posten worden niet in de schuld meegenomen. De onderlinge schulden tussen de Nederlandse overheden tellen ook niet mee.

De gegevens in dit nieuwsbericht zijn samengesteld op basis van de Europese richtlijnen voor het samenstellen van de nationale rekeningen (ESR2010) en de aanvullende Europese regels voor het bepalen van overheidstekort en overheidsschuld.

Schuldquote

De overheidsschuld als percentage van het bbp wordt ook wel de schuldquote genoemd.

Officiële raming

De gepubliceerde cijfers vormen de eerste jaarraming van het CBS voor de sector overheid over 2020.

De gegevens over 2019 en eerder zijn in dit nieuwsbericht bijgesteld omdat het CBS de prestatiebeurzen van studenten anders heeft verwerkt. De prestatiebeurzen worden nu op moment van verstrekking als een uitkering aan studenten gezien. Voorheen zag het CBS deze prestatiebeurzen als een lening op moment van verstrekking. Pas op het moment van omzetting naar een gift, bij tijdig afstuderen, registreerde het CBS een overheidsuitgave, in de vorm van een kwijtschelding. De gewijzigde registratie leidt in recente jaren tot een hoger overheidssaldo van 300-500 miljoen euro, en in de jaren voor 2017 tot een lager saldo. Deze registratiewijziging is het gevolg van nieuwe statistische richtlijnen voor het bepalen van het overheidssaldo.

De gepubliceerde cijfers van het CBS zijn de officiële cijfers over het overheidssaldo en de overheidsschuld van Nederland. Zij worden aan de Europese Commissie gerapporteerd in het kader van de buitensporige-tekortenprocedure (BTP of 'Excessive Deficit Procedure', EDP). De rapportages vinden twee maal per jaar plaats, voor 1 april en voor 1 oktober. Het statistisch bureau van de Europese Unie, Eurostat, zal de tekorten en schulden van alle lidstaten, die moeten zijn ingediend voor 1 april 2021, verifiëren en de cijfers vervolgens op 22 april a.s. publiceren.

Europese schuldnorm en buitensporige-tekortenprocedure

Volgens het Groei- en Stabiliteitspact voor eurovoerende landen mag het tekort van de overheid niet boven de 3 procent van het bbp en de schuld van de overheid niet boven de 60 procent van het bbp uitkomen.

Als een tekort de norm overschrijdt, komt de betreffende lidstaat terecht in de buitensporige-tekortenprocedure. Hierin moet het tekort weer teruggebracht worden tot

onder de drie procent. Tijdens deze procedure kunnen ook sancties worden opgelegd. Dit gebeurt niet indien de overschrijding aan de volgende criteria voldoet:

- Het buitensporige tekort is tijdelijk;
- Het is een resultaat van uitzonderlijke omstandigheden, bijvoorbeeld een economische crisis.

Lidstaten met een schuld hoger dan 60 procent van het bbp moeten het deel van de overheidsschuld boven de 60 procent van het bbp jaarlijks met gemiddeld een twintigste deel terugbrengen.

Overheid

De overheid omvat de centrale overheid (voornamelijk het Rijk), de lokale overheid (gemeenten, waterschappen, provincies, e.d.) en de socialezekerheidsfondsen. Het CBS verzamelt voor de samenstelling van de cijfers gegevens bij de belangrijkste overheden en completeert deze met aanvullende ramingen voor de ontbrekende instellingen.